

บทปริทรรศน์บทความเรื่อง เทคโนโลยีกับสวรรค์

ดวงกลม ขาติประเสริฐ

บทความเรื่อง “เทคโนโลยีกับสวรรค์” ให้แง่คิดมุมมองที่ล้ำลึกเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีของมนุษย์ที่ท้ายสุดอาจจะนำไปสู่การล้างเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ได้ ในการนำเสนอประเด็นดังกล่าว อาจารย์อนุช อาภาภิรม ได้กล่าวถึงที่มาและเหตุผลที่นำไปสู่ข้อสรุปโดยผสมผสานความรู้ในหลายศาสตร์ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา ภาษา และวรรณคดี ถือได้ว่าเป็นตัวอย่างของงานที่ชี้ให้เห็นว่าการเข้าใจธรรมชาติและประเด็นปัญหาของโลกและสังคมได้อย่างลึกซึ้งนั้น จำเป็นต้องอาศัยทั้งการสังเคราะห์ความรู้และการวิจัยในลักษณะสหวิทยาการ

อาจารย์อนุช ได้กล่าวถึงการพัฒนาเทคโนโลยีในช่วงต้นซึ่งมีผลต่อวิวัฒนาการของมนุษย์จนถึงช่วงที่การพัฒนาทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่มีผลต่อวิวัฒนาการของมนุษย์อีกต่อไป ในประเด็นนี้อาจเป็นเรื่องที่สังเกตกันต่อไปได้อีกว่าเทคโนโลยียังคงมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงมนุษย์หรือไม่ เช่น อาจยังพอสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของมนุษย์ในด้านแนวโน้มปัญหาสุขภาพ แม้จะยังไม่เห็นชัดในรูปของวิวัฒนาการซึ่งต้องอาศัยการติดตามศึกษาที่ยาวนานมาก นอกจากนี้ เป็นไปได้อย่างยิ่งว่าในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความละเอียดของوجدิต ดังมีร่องรอยปรากฏว่าในอดีตมีผู้ที่มีจิตละเอียดที่สามารถบรรลุธรรมหลังจากฟังคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพียงไม่กี่ประโยคได้ ผิดจากสมัยปัจจุบันซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก

ในส่วนของการกล่าวถึงที่มาของสวรรค์ อาจารย์อนุชได้กล่าวถึงที่มาของแนวคิดเรื่องสวรรค์ซึ่งแต่เดิมเป็นสภาพที่เป็นนามธรรม เกิดขึ้นในวัฒนธรรมต่าง ๆ และดำรงอยู่สืบเนื่องกันมาเนื่องจากมีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจให้มนุษย์ต่อสู้ชีวิตที่ยากลำบาก สร้างคุณงามความดี และจัดระเบียบสังคม กาลผ่านมา สวรรค์กลายเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิตมนุษย์และมนุษย์ไม่รังรอที่จะเข้าถึงสวรรค์ในการปัจจุบันโดยใช้เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมาอย่างรวดเร็ว

ลักษณะของสวรรค์และการใช้เทคโนโลยีสร้างสวรรค์บนดินนั้น อาจารย์อนุชนำเสนอได้อย่างน่าสนใจยิ่ง โดยมีการเปรียบเทียบคุณลักษณะของสวรรค์บนฟ้าและสวรรค์บนดินได้อย่างใกล้เคียงกัน ในส่วนนี้ มีการเปรียบเทียบบางส่วนที่อาจทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น อาจขยายความว่าสวรรค์ชั้นดุสิตซึ่งมีความสวยงามและเป็นดินแดนแห่งพระธรรมเทียบเคียงได้กับระดับเทคโนโลยี

ในปัจจุบันอย่างไร นอกจากนี้ หากมีการกล่าวถึงสวรรค์ที่ละคดี นอกเหนือจากการกล่าวถึงสวรรค์ของหลายศาสนาในภาพรวม จะทำให้เข้าใจที่มาและธรรมชาติของสวรรค์ตามแต่ละคดีที่สมบูรณ์ และสามารถเปรียบเทียบกับสวรรค์บนพื้นโลกได้ละเอียดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ในตอนท้าย อาจารย์อนุชชีให้เห็นผลเสียของสร้างสวรรค์ด้วยเทคโนโลยีที่ถูกชี้นำด้วยค่านิยมที่เน้นการเสพสุขและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความละโมภ และเสนอให้สร้างสวรรค์บนดินบนพื้นฐานของจริยธรรมใหม่ ได้แก่การแบ่งปัน การไม่ก่อเวรเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และการรู้ทันโลก

ในประเด็นนี้ใครขอเสริมเพื่อสนับสนุนข้อสรุปของอาจารย์อนุชชีว่าจริยธรรมใหม่ซึ่งที่จริงก็คือหลักธรรมเก่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะมนุษย์ไม่สามารถสร้างสวรรค์บนดินที่เลียนแบบสวรรค์ได้เนื่องจากเงื่อนไขความสำเร็จบางส่วนไม่เหมือนกัน ถ้ายกตัวอย่างสวรรค์ของศาสนาพุทธจะเห็นได้ว่าประการแรก ทรัพยากรบนสวรรค์ไม่จำเป็นต้องช่วงชิงกัน เป็นสิ่งที่เกิดด้วยบุญของผู้ที่มาจุติในสรวงสวรรค์เอง เทวดาทั้งหลายมีการเสพสุขโดยการบริโภคอย่างเหลือกินเหลือใช้ จะมีมากน้อยต่างกันบ้างตามกำลังบุญ แต่ไม่มีผู้ใดขาดแคลน หรือเป็นผู้ผลิตให้ผู้อื่นใช้แต่เพียงอย่างเดียว และผู้ที่อยู่บนสวรรค์สามารถเสวยสุขได้ทราบเท่าที่มีบุญอยู่ ทรัพย์สมบัติจะไม่หมดไปทราบเท่าที่เทวดาองค์นั้น ๆ ดำรงอยู่บนสวรรค์ นอกจากนี้ยังมีกลไกบางประการที่คอยกำกับอารมณ์ของเทวดาและลดการเอารัดเอาเปรียบกันอยู่ ที่จริงแล้วการจำกัดอารมณ์ก็เป็นธรรมชาติของเทวดานอกเหนือจากความเป็นทิพย์อื่น ๆ แต่เป็นธรรมชาติที่มักจะถูกมองข้าม

เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ทรัพยากรบนพื้นโลกมีจำนวนค่อนข้างคงที่ การมีผลผลิตเหลือใช้ในหลายกรณีเป็นการแปรรูปทรัพยากร มิใช่เป็นการสร้างทรัพยากรขึ้นใหม่บนพื้นโลก นอกจากนี้แม้ว่าจะมีผลผลิตเหลือใช้ขึ้นบนพื้นโลก แต่มีการกระจุกตัวอยู่กับคนบางกลุ่มบนพื้นโลก มิได้มีการกระจายให้ได้มีการบริโภคอย่างทั่วถึง มีทั้งผู้ที่มีได้บริโภค เปรียบเสมือนตกอยู่ในนรก มีผู้ที่บริโภคแต่ต้องใช้แรงงานหนัก เหมือนอยู่บนพื้นดิน และมีผู้ที่อยู่บนสวรรค์ และด้วยการที่การผลิตเกิดจากการสร้างผลผลิตจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยคนบางกลุ่มในสังคม มีการแยกผู้ผลิตกับผู้บริโภค มิใช่สมบัติที่เกิดขึ้นด้วยบุญเฉพาะบุคคลดังกล่าวมา สภาพความเหลื่อมล้ำต่ำสูงดังกล่าวเป็นต้นเหตุของความไม่สงบสุขบนพื้นโลกมากที่สุด

จากข้อจำกัดที่กล่าวมาข้างต้นสนับสนุนข้อสรุปของอาจารย์อนุชชีว่าในการพัฒนาเทคโนโลยีต้องปลูกฝังจริยธรรมใหม่ เพราะข้อจำกัดทางกายภาพบางประการของพื้นโลกที่แม้แต่เทคโนโลยีก็ยังไม่สามารถฝ่าฟันได้ ทำให้มนุษย์ไม่สามารถจำลองสวรรค์ได้อย่างเต็มที่ ที่จริงหลักการทางธรรมะนี้เอง ที่ช่วยให้เกิดสภาพที่ใกล้เคียงสวรรค์ที่สุด คือมีการแบ่งปันโดยการให้ทาน มีความ

สันโดษที่จริงคือการเสพสุขโดยบริโภคแต่เพียงน้อย เพราะยังความพอใจให้แก่ผู้บริโภคเสมอกับการเสพสุขอย่างไม่มีขีดจำกัด และมีความรู้เท่าทันโลกคือปัญญา

หากต้องการให้เกิดสวรรค์บนดินโดยใช้เทคโนโลยี คงเน้นแต่การใช้เทคโนโลยีในการสร้างผลผลิตเหลือบริโภคและความเป็นทิพจำลองไม่ได้อีกแล้ว แต่ควรศึกษาเพื่อหาหนทางใช้เทคโนโลยีในการปราบมาร ฝึกใจเพื่อให้เกิดปัญญารู้เท่าทันทั้งสวรรค์และโลก สามารถมีความสุขตามหลักจริยธรรมใหม่ トラบเท่าที่ยังไม่ถึงสวรรค์บนฟ้าตามจินตนาการ